

25. International Standard Classification of Occupations. ISCO–88. – Режим доступу: <http://www.ilo.org/public/english/bureau/stat/class/isco.htm>.
26. Recommendation of the European Parliament and of the Council of 23 April 2008 on the establishment of the European Qualifications Framework for lifelong learning (Text with EEA relevance) // Official Journal of the European Union, 6.5.2008. – P. 111/1–7.
27. Shared ‘Dublin’ descriptors for Short Cycle, First Cycle, Second Cycle and Third Cycle Awards. – Режим доступу: http://www.uni-due.de/imperia/md/content/bologna/dublin_descriptors.pdf.
28. The European Qualifications Framework for Lifelong Learning (EQF). – Режим доступу: http://ec.europa.eu/dgs/education_culture.
29. The Qualifications Framework for European Higher Education Area. – Режим доступу: <http://www.ond.vlaanderen.be/>.
30. Turning Education Structures in Europe. – Режим доступу: <http://tuning.unideusto.org>.
31. Understanding the Key Revisions in the International Standard Classification of Education (ISCED 2011). UNESCO Institute for Statistics. – Режим доступу: www.uis.unesco.org/.

Таланова Ж.В.

**СТРУКТУРА И СОСТАВ ДОКТОРСКОГО ОБРАЗОВАНИЯ: РЕАЛЬНЫЙ
И РАЦИОНАЛЬНЫЙ ПОДХОДЫ К ФОРМИРОВАНИЮ НАИВЫСШИХ УРОВНЕЙ
НАЦИОНАЛЬНОЙ РАМКИ КВАЛИФИКАЦИЙ**

В статье анализируются трудности разработки и реализации национальной квалификационной рамки в части наивысших (докторских и постдокторских) квалификаций. Приводятся критерии классификации квалификаций вообще, докторских и постдокторских квалификаций в частности. Обосновано оптимальную структуру наивысших уровней национальной рамки квалификаций и оптимальный состав соответствующих дескрипторов, осуществлено описание докторского и постдокторского квалификационных уровней.

Ключевые слова: рамка квалификаций, уровни квалификаций, дескрипторы квалификаций, докторские и постдокторские квалификации.

Talanova J.V.

**THE STRUCTURE AND CONTENT OF DOCTORAL EDUCATION: REALISTIC
AND RATIONAL APPROACH TO THE NATIONAL QUALIFICATIONS FRAMEWORK
FORMING OF THE HIGHEST LEVELS**

Difficulties of National Qualifications Framework development and implementation with regard to the highest (doctoral and postdoctoral) qualifications are analyzed. Criteria of qualifications classification in general and doctoral and postdoctoral qualifications in particular are produced. Optimal structure of the highest levels of National Qualifications Framework and optimal composition of appropriate descriptors are proved, doctoral and postdoctoral qualifications levels are described.

Key words: qualifications framework, qualifications levels, qualifications descriptors, doctoral and postdoctoral qualifications.

УДК 37.013

Фатєєва К.В.

**ОСОБЛИВОСТІ РОДИННОГО ВИХОВАННЯ БОРИСА
ТА ОЛЕНИ НІКІТІНИХ (ДРУГА ПОЛОВИНА ХХ СТОЛІТТЯ)**

Стаття розкриває особливості родинного виховання сім'ї Нікітіних та його вплив на розвиток творчої, фізично-розвинутої, інтелектуальної особистості.

Ключові слова: сім'я, родинне виховання, ранній розвиток особистості.

Актуальність нашого дослідження обумовлена тим, що зацікавленість громадськості у ранньому інтелектуальному та творчому розвитку дитини не втихає з часів становлення виховної системи Никітіних у другій половині ХХ століття. Досліджувальною проблемою займалися М. Амосов, І. Аршавський, О. Данілова, В. Скрипальов, С. Соловейчик, П. Тюленев тощо.

Про сім'ю Никітіних уперше заговорили наприкінці 50-х років ХХ століття. Саме за період 1960-1980-х років Никітіни, виховуючи своїх сімох дітей, й оформили свою власну педагогічну систему та й заклали основи російської батьківської педагогіки, які використовуються і сьогодні.

У 60 – 70-і роки вони прославилися тим, що виховували своїх дітей за незвичайною методикою, яку згодом фахівці охрестили “системою раннього і різностороннього розвитку дітей” (РРР).

Ще наприкінці 50-х років Борис Павлович на чолі групи педагогів-новаторів звертається в різні інстанції, невпинно кажучи про те, що радянська авторитарна школа не відповідає вимогам часу, гальмує розвиток дитячого інтелекту, під коренем душить в дитині ініціативність, прагнення до творчості, наукового пошуку. Педагог виносить на розгляд громадськості і чиновників проекти радикальної реформи освіти, бо вважає, існуюча методична система дошкільного і шкільного утворення є фабрикою зі знищення талантів і геніїв, здоров'я Росії. Саме в цей період зустрічі з Оленою Олексіївною Борис Павлович працював над ідеєю відкриття школи, яка б повторювала досвід Макаренка. Він організував групу педагогів, і Олена Олексіївна приєдналася теж. Але замість задуманого подружжя Никітіних отримали не досвід Макаренка, а свій власний, унікальний.

На початку 60-х років подружжя Никітіних виставляють на загальний суд свою виховну систему, ґрунтуючись на розвитку їх перших двох дітей, що викликало неоднозначну реакцію суспільства. Висловлювалися сумніви і навіть обурення. Приїжджали комісії медиків і педагогів. Одні стверджували, що Никітіни калічать дітей, що метод потрібно засудити. Інші, навпаки, захоплювалися і рекомендували широке поширення їх системи виховання.

Мета статті: визначити особливості виховного впливу родинного виховання сім'ї Никітіних на фізичний, інтелектуальний та творчий розвиток особистості.

Треба зазначити, що спадщина сім'ї Никітіних знайшла визнання більш в аматорському підході до виховання дитини: була прийнята тисячами батьків та вчителів дошкільного та початкового навчання з усього Радянського Союзу. До Никітіних постійно приїжджали групи батьків, педагогів з метою побачити власними очима результати їх виховної системи, писали листи зі своїми спостереженнями, які згодом були надруковані в книзі О. Никітіної “Сповідь” [6: 5-105], але, на жаль, в науковій сфері їх досягнення досліджувались дуже слабо.

Серед яскравих прихильників виховної системи Никітіних завжди був і залишається послідовник їх відкриттів, друг сім'ї, президент асоціації педагогів-новаторів П.В. Тюленев, автор статті “Пам'яті Б.П. Никітіна – великого гуманіста, педагога, батька та вихователя ХХ століття”, в якій дається найбільш об'єктивна характеристика вкладу подружжя Никітіних у педагогіку та освіту. Він називає Никітіних класиками нової батьківської педагогіки та закликає батьків сміливо відкинути “класичну традиційну педагогіку” і зробити крок в майбутнє, а не прирікати свою сім'ю та дітей на животіння в хворому та антиінтелектуальному світі, куди їх штовхають традиційні вихователі в дитячих садах і педагоги в школах [9].

Вплив сім'ї на дитину, яка росте, найсильніший за всі виховні впливи. Саме сім'я найпотужніше впливає на процес і результати формування особистості. Тільки в сім'ї формуються ті якості особистості, котрі ніде, крім батьківської домівки, не можна сформувати: у сім'ї відбувається становлення громадянина, патріота, трудівника, майбутнього сім'янина, людини – носія духовності й моральності, саме тому науковці переважно визначають сімейне виховання як цілеспрямовану взаємодію старших членів сім'ї

з молодшими, засновану на любові й повазі до дитини, з одночасним захистом і формуванням особистості відповідно до її можливостей, а також цінностей сім'ї та суспільства [1: 254].

У другій половині ХХ століття Радянська держава всіляко розвивала і підтримувала громадянську ініціативу щодо виховання підростаючих поколінь, а комуністична партія незмінно виступала спрямуючою силою цього впливу, розгортаючи діяльність професійних спілок, комсомолу, спортивних та художніх організацій, націлених на виховання юних громадян Країни Рад в дусі колективізму.

Отже, найяскравішою рисою радянського суспільства була побудова життя саме на принципах колективізму. Все було надбанням громадськості, не залишаючи нічого особистого та індивідуального. Подібний стан життя суспільства не міг не впливати на всі сфери життєдіяльності людини, в тому числі і на виховання підростаючого покоління в школі, чи в родині.

Сміливість подружжя Нікітіних полягало в тому, що вони повстали проти традиційної педагогіки та педіатрії, зробивши перший пролом в ортодоксальному медичному підході до дитини, вказуючи на недоліки традиційного підходу в цих системах не на пустому місці, а на життєвій практиці розвитку власних дітей за своєю власною системою виховання, не звертаючи уваги на шквал критики і репресій з боку громадськості і, навіть, близьких родичів, і не припинивши свій виховний експеримент завдовжки за життя, в якому на першому місці завжди було виховання творчої, добре фізично розвинутої, інтелектуальної особистості.

Система виховання в сім'ї Нікітіних побудована на тому, що дитині прищеплюються почуття солідарності і любові до праці, що є, очевидно, однією з головних умов формування моралі. А тому досвід виховного процесу Нікітіних має виняткове значення [2: 5-6].

В основі системи Нікітіних полягає, перш за все, праця, природність, близькість до природи і творчість. Головним завданням виховання за Нікітіними є максимальний розвиток творчих здібностей підростаючої людини та її підготовки до життя.

Основні принципи своєї методики Нікітіни визначають наступним чином: по-перше, свобода творчості дітей в заняттях. Ніяких спеціальних тренувань, зарядок, уроків. Діти займаються скільки забажають, поєднуючи спорт зі всіма іншими видами діяльності. По-друге, легка одежа, спортивне оточення в домі: спортивне знаряддя входить в повсякденне життя дітей з самого раннього дитинства, становиться для них природною середою існування, на рівні з меблями та другими домашніми речами. По-третє, батьківська небайдужість до того, що і як відбувається у малечі, участь дорослих у дитячих іграх, змаганнях і, взагалі, самому житті дітей [2: 119].

У батьків повинна бути тільки одна ціль: не заважати розвитку дитини, а допомагати їй, не давити на дітей відповідно зі своїми задумами, а створювати умови для подальшого їх розвитку, орієнтуючись на самопочуття та бажання дітей.

Нікітіни не ставили собі ціллю спочатку навчити своїх дітей всьому як умога раніше. Вони відмічали, що у дітей раніше розвиваються ті сторони інтелекту, для яких створені належні "випереджаючі" умови. Наприклад, дитина тільки почала розмовляти, а в неї вже серед іграшок кубики з літерами, розрізана абетка та ін. [3: 11].

Головним відкриттям на цьому шляху було для них те, що в цих умовах діти дуже часто починали розвиватися раніше, ніж їх однолітки: у три роки вони починали читати, в чотири розуміти план і креслення, в п'ять вирішували прості рівняння, з цікавістю подорожували по карті світу. Вони при цьому ставали самостійними, ініціативними, відповідальними теж не на свої роки.

Подружжя Нікітіних притримувалось демократичного стилю виховання своїх дітей, при якому враховуються здібності, бажання, настрої та інтереси дитини, тобто коли сімейна атмосфера наповнена турботою, взаєморозумінням, взаємодопомогою, співпрацею та ін.

Їхнє глибоке переконання, що, якщо дитина наділена любов'ю, відчуває що її люблять, незалежно від того яка вона є, це викликає у неї відчуття захищеності,

благополуччя, вона розуміє цінність власного “Я”. Все це сприяє її відкритості до добра, позитивного впливу.

Пануюча атмосфера в родині Нікітіних дозволила не тільки батькам піклуватися про дітей, а й дітям приймати участь у дорослому житті батьків, спостерігаючи та прислуховуючись до дискусій (не приймаючи в ній участі), порівнюючи і знаходячи власне рішення, “що добре вчить жити”, за словами одного з їх синів.

Олена та Борис уміло організовували виховну діяльність, стимулюючи у дітей інтерес до пізнання нового, розвитку мислення й мовлення, творчого підходу до навколишнього світу, що є не менш важливим, ніж уміння читати і писати.

Нікітіни намагалися йти на зустріч будь-яким намірам дітей щось робити, проявити себе влюбій творчій діяльності. Для цього вішали на стіну різноманітні карти, таблиці з зображенням приборів, літер, карти світу та ін. Це могло викликати у дітей у ранньому віці інтерес до якої-небудь області знань [3: 11].

Важливим моментом було те, що подружжя Нікітіних намагалось не робити за малюка те, що він сам може зробити, не думати, не вирішувати за нього, якщо він сам може все вирішити. Намагались розвивати творчість, не нав'язувати власних думок, а тим більше власних думок. У випадку невдачі не дорікали, не соромили, а якщо щось вийшло добре щиро хвалили дітей.

Їм було просто цікаво з дітьми, і вони ніколи не залишались байдужими до того, що і як роблять діти, що у них виходить, а що ні. Це був не контроль, не опіка, не перевірка уроків, а абсолютно щирий інтерес до життя дітей, до їх різнобічної активної діяльності. Обов'язковою умовою всебічного розвитку дитини, за Нікітіними, є спільне проведення часу батьків і дітей – це привід для розмови, це обмін думками, це спільна радість, тобто це спілкування у найкращому його варіанті – в спільній діяльності.

Надавши своїм дітям свободи вони уникали трьох зол: перевантаження, можливого відвороту від потрібних та корисних справ та тяги до вуличних соблазнів, які є куди більш примітивними, ніж їх різнобічне домашнє життя, яке може бути перевантаження, якщо дитина займається за своїм власним бажанням тим, що їй цікаво і стільки скільки сама хоче. Кращий відпочинок – це зміна занять, я для їх дітей це не проблема: можливостей для таких змін було дуже багато. При цьому батьки намагались навчати дітей радіти успіхам іншого, так як і своєму.

Подружжя Нікітіних завжди пов'язували виховання з різними видами діяльності: творчою, розумовою, та фізичною, що виокремлювало їх із загальної купи звичайних радянських сімей, що дозволило називати їх класиками вітчизняної педагогіки. На власному прикладі багатодітної родини Б. Нікітін ще у 60-ті роки перевірів та запропонував комплекс рекомендацій “Дитинство без хвороб”, багато положень з якого давно стали загальноприйнятими.

Починати фізичний розвиток Нікітіни рекомендують ще в період вагітності. Ними підмічено: малюк більше рухається, коли мати займається не важкими фізичними вправами – малюк тоді не отримує кисню. Для того, щоб дістатись його, він почне активно штовхатись, виконувати свої перші тренування. Тому повний покій під час вагітності майбутній мамі не підходить, якщо вагітність проходить добре. Також дуже корисний невеликий недолік харчування. Коли малюк з'являється на світ він отримує задоволення від самих простих фізичних вправ, орієнтованих на укріплення рефлексів. Для дітей доросліших батько розробив систему спортивної гімнастики [2: 43-44].

Нікітіни були впевнені, що від того як проходять пологи і найперші години життя, залежить багато у житті людини. Коли тижневик “Сім'я” вперше надрукував їх “Прохання до докторів родильного дому”, на Нікітіних посипались листівки від батьків, більшість від жінок, очікуючих народження дитини, з проханням дати адресу родильного дому, в якому виконуються ці “Прохання...”, що згодом багато з яких було прийнято, як правила прийняття пологів у родильних домах радянського та пост радянського простору [4: 48-58].

З перших днів життя їх діти отримували довготривалі повітряні ванни, а в пару місяців їх вже виносили на декілька секунд на вулицю, при різній погоді. Діти не тільки з задоволенням сприймали такі перепади, але й зростали не хворіючи [2: 28-29].

У праці “Перші уроки природнього виховання, або Дитинство без хвороб” Нікітіни радять молодим матерям в перші дні життя занурити дитину до холодної води так, щоб вона цілком пішла під поверхню. Так, вони запевняють, відбувається запуск найважливішого терморегулятивного механізму [5: 68].

З народження до року малюк вчиться самостійно перевертатися, сидіти, ходити, їсти, посміхатися. Ось чому на цьому етапі самим важливим для нього є фізичний розвиток, укріплення м’язів, що дає йому змогу швидко встановити і бачити все своїми очима.

Нікітіни першими у СРСР через свої праці “Ми та наші діти”, “Дитинство без хвороб”, “Мама чи дитячий садок”, “Сходишки творчості або розвиваючі ігри” розповіли, що навіть у самого маленького дитинча вкладено багато можливостей, котрі якщо не розвивати, поступово вгасають. Цей закон Борис Нікітін обґрунтував як “закон незворотного згасання можливостей ефективного розвитку здібностей” – НЗМЕРЗ, розробив й перевіряв на практиці методи запобігання негативного впливу цього закону на рівень інтелектуального розвитку наступних поколінь [6: 78-124].

Немале значення “системи Нікітіних” додає трудовому вихованню дітей – від самообслуговування, участі у домашній праці до праці у виробництві, підмічаючи його тісний зв’язок з моральними становленням особистості. Сім’я має сприятливі умови для залучення дитини – школяра до праці. Трудові доручення, які виконує дитина в родині, за змістом більш різнобічні, ніж у дитячому садочку, а необхідність їх виконання для нього більш наглядна. Особливий вплив на дитину має праця дорослих у родині. Виховна система Нікітіних побудована на прищепленні почуття солідарності і любові до праці.

Характерні мотиви праці дітей у родині: любов до батьків та інших членів сім’ї, бажання піклуватись про них, допомогти. В родині діти часто з задоволенням займаються тими видами праці, котрі у дитячому садку мало поширені: прання білизни, миття посуду, участь у приготування їжі, придбання товарів. Сприятливі сімейні умови позитивно впливають на трудове виховання дітей, їх морально-вольовий розвиток.

Моральні якості не можна виховати, лише пояснюючи дитині, що добре, а що погано, не можна навчити його бути добрим, так само як навчити читати. Необхідно щоб дитина з малих років тренувалась у здійсненні моральних вчинків. Тут допоможе гра. В грі дошкільник найбільш самостійний: сам обирає, в яку гру грати відповідно зі своєю фантазією. В творчому характері гри є її виховне значення. Насильне втручання в неї дорослої людини позбавляє дитину радощів від гри, зацікавленості до неї. Але це не значить, що батьки повинні повністю віддалитись від можливості через гру впливати на дитину. Безпосередня участь дорослих в іграх молодших дошкільнят навіть необхідна, так як вони не вміють ще використовувати іграшки, грати разом з іншими дітьми.

Нікітіни завжди намагались створити умови для ігрової діяльності, не з метою зайняти дитину, відволікти його від байдикування, а заради інтелектуального та творчого розвитку, бо відомо, що гра для дитини це проекція дорослого життя, де дитина вчиться опановувати свої почуття, знаходити рішення проблем.

“Без гри не може бути повноцінного розумового розвитку. Гра – це велике світле вікно, через яке у духовний світ дитини входить потік уявлень, понять. Гра – це іскра, яка запалює вогник зацікавленості” [7: 263].

Все виховання Нікітіних побудовано за системою раннього розвитку дітей, в рамках якої він розробив цілий комплекс розвиваючих ігор для дітей різного віку. Дитина поринає у світ гри, в якому сам може обирати сферу діяльності. Ніхто не пояснює малюку нових правил, він просто захоплюється грою за допомогою казки, повторюючи за дорослими, приймаючи участь у колективних іграх. Як правило, спочатку потрібна активна участь дорослих або старших братів чи сестер, але потім дитина може займатися вже самостійно. Дитина виконує задачі, які поступово ускладнюються. При цьому дитині не можна

підказувати. Йому треба дати можливість думати самостійно. Якщо дитина не може виконати завдання, то треба повернутися до виконання більш легких. Якщо дитина досягла найвищих результатів і не втратила зацікавленості до гри, її ліпше відкласти на деякий час.

Б. Нікітін пояснює, що звичайні ляльки та машинки швидко набридають дитині. А між тим розвиток можливо лише при рішенні ще невідомої задачі – так діяльність стає творчою. А дитина між одним роком і трьома рішає максимум творчих задач – ще неведомих. Це природний для дитини вид діяльності. Іграшка повинна йому відповідати. Конструктор сама розвиваюча гра зі звичайних, часто пропонується дитині вже після трьох років.

Розвиток відбувається на межі можливостей, у тій точці де досягнуто пік умінь. Навчання частіше за все засноване на дублюванні, позбавлене творчості і розвитку. Розвиваючі іграшки розраховані на дуже велику варіативність – тому мають велику часову амплітуду зацікавленості в них.

Нікітіни наполягають на тому, що їх система виховання розвитку дітей – не передчасна, а навпаки вчасна, що традиційна педагогічна наука, заснована на досвіді минулих століть, відстає від сучасних методик, що людський потенціал більш багатий, ніж було прийнято вважати раніше. Зараз уже нікого не здивуєш п'ятирічною дитиною, яка читає, наприклад, а в часи Радянської влади це було диво. Як зазначав академік АН УРСР М. Амосов у відгуку на доклад Нікітіних в Академію педнаук: “Я не знайшов у сім'ї юних інтелектуалів і ерудитів. Я побачив дуже кмітливих вирішувачів проблем з розкритим і винахідливим мисленням, з добре розвинутим мовленням. Вони випереджали своїх ровесників за шкільними програмами хто на два, а хто і на чотири роки” [2: 4].

Олена та Борис Нікітіни не акцентували увагу своїх дітей на тому, що їх виховують. Подружжя просто жили, діяли як їм підказує серце, прислуховувались до кожної дитини, усвідомлюючи їх особливості, підбрали свій ключик до кожного з них та своїм життєвим прикладом показували, що таке доброта, взаємодопомога, взаєморозуміння, працелюбність, висока мораль, що є більш ефективним виховним моментом, ніж читання моралі та покарання.

Як згадував І. Аршавський: “Подружжю Нікітіних притаманні посилення відповідальності, дивовижна спостережливість та інтуїція. Ці якості дозволяли і дозволяють їм знаходити нові рішення навіть там, де вчені-спеціалісти розводять руками” [2: 190-191].

У батьківській праці, як і в іншій, можливі помилки та сумніви, тимчасові невдачі, поразки, які змінюються перемогами. Головне – це любити свою дитину та прислуховуватись до її здібностей. На своєму досвіді одні з яскравіших представників педагогіки Олена та Борис Нікітіни довели на практиці, що віра в себе і в свою дитину допоможе витримати будь-які труднощі, що переломлюючи стереотипи виховання можна допомогти дитині перетворитись в самостійну, гармонійно розвинену особистість.

Аналіз впровадження ідей Нікітіних у сучасну систему освіти та виховання дає змогу стверджувати, що перспективи розвитку нашого дослідження ми бачимо у вивченні впливу раннього розвитку дитини на її майбутнє. Слід більш детально дослідити впроваджений у педагогічну практику досвід сім'ї Нікітіних, бо відомо, що в Японії та Германії створені школи за їх методикою, на пострадянському просторі існує декілька дошкільних закладів, що спираються на ранній фізичний розвиток малюків тощо.

Унікальний досвід Нікітіних полягає в тому, що вони відкрили в кожній своїй дитині індивідуальність. Показали, як можна займатися, досягнути результати в грі. Для батьківських очікувань характерна висока ставка на особистий успіх, який розуміється як досягнення соціальної впевненості, особистого успіху, матеріального благополуччя і певного суспільного положення. Але подружжю Нікітіних вдалося переломити себе і відмовитись від власних амбіцій, прислуховуватись до бажань і здібностей своїх дітей. Вони не втомлювались повторювати, що виховують не геніїв, а просто талановитих дітей, котрі розвивають “максимально” те, що могло з них вийти.

Перспективою розвитку нашого дослідження ми передбачаємо у більш детальному розгляді методів виховної системи подружжя Нікітіних та її вплив на рівень адаптації дитини до різних життєвих ситуацій за межами сім'ї.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Коджаспирова Г.М. Педагогика. Учеб. для студ. пед. вузов. – М.: Влад. – 2003. – С.317.
2. Нікітін Б., Нікітіна О. “Ми та наші діти”/ Видавництво ЦК ЛКСМУ “Молодь”. – К. – 1989. – С. 5-6. – 119 с. – С. 43-44. – С.28-29. – С.190-191.
3. Нікітін Б.П. Сходинки творчості або розвиваючі ігри/ Рад.шк. – К., 1991. – 11 с.
4. Никитин Б. П. Здоровое детство без лекарств и прививок. – Лист Нью. – 2001. – 256 стр.
5. Никитин Б.П. Первые уроки естественного воспитания или Детство без болезней. – Лениздат. – 1990. – 68 с.
6. Никитина. Исповедь. – М. – Издание., 1991. – С. 5-105.
7. Социологические и экономические проблемы образования. Сборник. – Н. – “Наука”. – 1969. – С. 78-124.
8. Сухомлинський В.О. Батьківська педагогіка. – К.: Рад. школа, 1978. – 263 с.
9. Тюленев П.В. Памяти Б.П. Никитина – великого гуманиста, педагога, отца и воспитателя XX века (www.rebenokh1.narod.ru/novnikitinbp.htm)

Фатеева Е.В.

ОСОБЕННОСТИ СЕМЕЙНОГО ВОСПИТАНИЯ БОРИСА И ЕЛЕНА НИКИТИНЫХ (ВТОРАЯ ПОЛОВИНА XX СТОЛЕТИЯ)

Статья раскрывает особенности семейного воспитания семьи Никитиных и его влияние на развитие творческой, физически развитой, интеллектуальной личности.

Ключевые слова: семья, семейное воспитание, раннее развитие личности.

Fateeva K.V.

PECULIARITIES OF THE NIKITINS EDUCATIONAL SYSTEM (THE SECOND PART OF THE XX-TH CENTURY)

This article opens the features of the family education of the Nikitins and it's influence on the development of the creative, physically well-developed and intellectual individuality.

Key words: family, family education, the early individuality development.

УДК 371.3: 159.9 (091)

Форостян А.Ф.

ВИКОРИСТАННЯ ІГРОВИХ МОМЕНТІВ ПІД ЧАС ВИКЛАДАННЯ ІСТОРІЇ ПСИХОЛОГІЇ

У статті розглядаються особливості використання у навчальному процесі вищих навчальних закладів ігрових моментів безпосередньо під час викладання історії психології.

Ключові слова: гра, дидактична гра, ігровий момент.

Актуальність теми. Сучасний розвиток вищої школи України передбачає підготовку кваліфікованих кадрів, здатних до творчої праці, професійного зростання, освоєння наукових та інформаційних технологій. А з урахуванням євроінтеграційних процесів, що відбуваються у світі, і спираючись на “Національну доктрину розвитку освіти”, перед викладачами ставляться ряд завдань, які спрямовані створити умови для максимального самовизначення й самовияву особистості.

Однак, персональний вектор розвитку кожного студента не завжди збігається з напрямом руху у велику науку. Дотого ж, із задоволенням і користю вчитися здатні всі. Для цього процес навчання має бути сконструйований з максимальним наближенням до запитів і можливостей особистості. Водночас нового підходу потребують класичні методи і форми